

УДК 1(091):329.05
DOI: 10.21847/1728-9343.2018.3(155).139759

ОМЕЛЬЧЕНКО ЮРІЙ,
кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ІДЕЯ ІСТОРІЇ У ПРАВОКОНСЕРВАТИВНІЙ ФІЛОСОФІЇ 20-30-х рр. ХХ ст.

Стаття присвячена аналізу історіософських концепцій представників "консервативної революції" 20-30-х років ХХ ст. та близьких до них за стилем теорій, об'єднаних правоконсервативним світоглядом. Висвітлено засадничі для цих теорій поняття філософії історії - примат нації над одиничним, історичний процес як воля до влади, антибуржуазний характер історичного прогресу, уявлення про майбутнє нації як корпоративну або солідаристську державу, героїзація минулого і піднесення ролі лідера або шляхетної меншості у творенні національної історії. У статті також простежуються паралелі між положеннями "консервативної революції" та "організованого націоналізму".

Ключові слова: "консервативна революція"; "організований націоналізм"; нація; історія; воля; історична доля; харизматичний лідер; творча меншість.

Постановка проблеми. Суспільно-політичні процеси, які відбуваються у світі, зокрема, "правий ренесанс" у Європі та криза неолібералізму, популярність правої ідеології в Україні, викликана триваючим конфліктом на Донбасі й активним становленням української політичної нації, яка позбувається радянських міфів та ідеологічних впливів сусідньої Росії, викликали інтерес до правоконсервативної філософської думки міжвоєнного періоду - 20-30-х рр. ХХ століття. Важливими рисами цієї традиції є філософування на межі кількох дисциплін - історії, культурології, політології, етнопсихології, соціальної психології та соціальної філософії.

Виходячи із такої специфіки, ми бачимо проблему виокремлення історіософії як сутнісної характеристики цього напрямку в історії філософії та виявлення унікальних для її представників або спільних для всієї традиції ознак. Такий аналіз дасть можливість з'ясувати причини популярності правоконсервативної історіософії у сучасних реаліях.

Стан вивчення проблеми. Філософія "консервативної революції" в Німеччині, а також близькі до неї рефлексії в багатьох європейських державах та в середовищі українських націоналістів у міжвоєнний період (20-30-ті рр. ХХ ст.) не позбавлені уваги дослідників, погляди яких, утім, часто мають ідеологічний перекис залежно від політичних уподобань авторів. Через це суттєва увага при аналізі зосереджується на ставленні представників правоконсервативної філософії до фашизму й нацизму, до расового питання, що звужує предмет дослідження. З іншого боку, особливо в сучасній російській філософії, відзначається ідеалізація діячів "консервативної революції", спроба знайти в їхніх ученнях опору для російського експансіонізму та антизахідництва. При цьому поза увагою залишається той факт, що філософські рефлексії, близькі до "консервативної революції", були поширені в Європі, у тому числі на західноукраїнських землях, у самій же Росії такої традиції не було. Правоконсервативна філософія є виявом європейського стилю мислення, її історіософія розвивається

як переосмислення створених європейською філософією концепцій циклічності історії, історичної динаміки, націоналізму тощо.

Ідеалізація філософії донцовської традиції значною мірою притаманна сучасній українській філософії, хоча та й зазнала ревізії ще після Другої світової війни. Тому, попри досить значну джерельну базу та достатньо високий рівень вивчення правоконсервативної думки 20-30-х рр. ХХ століття, залишаються питання щодо витлумачення окремих її висновків у політично вмотивований спосіб.

Метою дослідження є проведення порівняльного ідейно-концептуального аналізу розвитку ідеї історії у філософській традиції "консервативної революції" та українського "організованого націоналізму".

Виклад основного матеріалу. Правоконсервативний рух у філософії початку ХХ ст. має спільні ознаки, як-от: примат нації над індивідуальним, місіонерство, героїзація минулого, возвелічення харизматичного лідера, національний соціалізм тощо. Разом із тим, цьому рухові, який в історії філософії ще отримав назву "консервативної революції", притаманна й суто національна специфіка.

За класифікацією А. Молера [Mohler, 1972: 130-138] до "консервативної революції" належали різні групи інтелектуалів - від представників студентських спілок, де суміщалися різні види культурної та спортивної діяльності з націоналістичною романтикою; асоціації націоналістів, ідеологія яких містила елементи расової доктрини (пангерманізм, аріософія, теософія), організації "младоконсерваторів", націонал-революційні групи. Таким чином, до правоконсервативного руху у 20-30 рр. ХХ ст. долучилося широке коло філософів, літераторів, політиків: у Німеччині - Ш. Георге, В. Зомбарт, А. Меллер ван ден Брук, О. Шпенглер, брати Е. та Ф. Юнгери, Е. Ю. Юнг, О. Шпанн, Е. Нікіш, К. Шмітт, Е. Крік, Г. Фреер, А. Боймлер, К. Гаусхофер та ін. Симпатизували рухові філософи М. Гайдеггер, Л. Клафес, Е. Трьольх; у Франції - традиціоналіст Р. Генон та ідеологи й симпатичи по-

літичної організації *Action française* Ш. Моррас, М. Баррес, Е. Дрюмон, Л. Доде, П. Дріє ля Рошель, Ф. де ля Рок; в Італії - Ю. Евола, Дж. Джентіле, Дж. Боттаї; у Польщі - Ф. Конечний. Багато ідей західноєвропейських правоконсерваторів отримали розвиток у рамках ідеології українського "організованого націоналізму".

Правоконсервативний рух у філософії 20-30 рр. ХХ ст. за вирішенням ключових проблем, поставлених цим напрямком, можна поділити на поміркований (у деякій літературі лівий) і правий. Поміркованому крилу німецької "консервативної революції" притаманні ідеї корпоративізму (О. Шпанн, Е. Юнг), "німецького соціалізму" (В. Зомбарт) або "пруського соціалізму" (О. Шпенглер), орієнтація на політичний досвід більшовизму (Нікіш), теорія "тотальної мобілізації" (Е. Юнгер), згідно з якою німецький дух потребує тотальної мобілізації суспільства, що передбачає відмову від класових протиріч.

У своїй доктрині Е. Юнгер констатує прихід нової історичної епохи, яка характеризується зламом старого світу, коли "праві" і "ліві" грали в м'яча, перекидаючи одне одному засліплені оптичним обманом виборчого права маси". Ґешталтом цієї епохи є "робітник", під яким він розуміє не економічну категорію, а символ: "робітник" змінює "бюргера", з яким асоціюється старий світ капіталізму і лібералізму. Е. Юнгер пише: "Робітник" - не єдиний ґештальт, але він має найбільшу цінність, оскільки саме в акті праці відбувається одвічна війна між життям і смертю, "робітник" "покликаний", мобілізований на цю війну [Юнгер, 2000: 468] і зобов'язаний вести її до кінця. На настання планетарного ґештальту "робітника" вказує втрата значущості основних політичних принципів минулого: демократію змінює робітнича демократія, у якій відбувається злиття держави і суспільства. При цьому "робітник" - не людина біля станка, не пролетарій, а символ часу, коли "бойовий і трудовий фронт тотожні" [Юнгер, 2000: 134-136].

Універсалістський підхід до історії пропонує австрійський філософ О. Шпанн. Універсалізм передбачає домінування цілого над частинами, свобода людини можлива лише у спільноті - церкві, професійній спілці, державі, індивідуальна свобода - це егоїзм і свавілля. О. Шпанн пропонує концепцію корпоративної держави, у якій немає парламентаризму (неосвічені маси не повинні обирати вождя), натомість існує станова градація: суспільство поділяється на кілька самодостатніх станів ("вчителі", "ремісники", "творчі працівники" тощо). Вони формуються не за фаховою ознакою, а є внутрішньо організованими спільнотами, що мають перед собою загальні життєві завдання, які виконують загальну функцію в системі суспільних відносин. Сума станів утворює державу. О. Шпанн був категоричним противником державної централізації, він вважав функціями держави вище політичне управління й вирішення проблем, із якими не впорався якийсь зі станів. У внутрішній політиці управлінські функції здійснює Станова палата, куди входять представники всіх станів; ідеальною формою зовнішньої політики держави є війна, тому на чолі держави має стояти особа з "війським духом" на кшталт Фрідріха Великого чи О. фон Бісмарка [Горшенева, 2008].

У концепції іншого представника поміркованого крила німецької "консервативної революції" Е. Юнга історичне майбутнє його країни вбачається у вигляді автономних корпорацій, які відповідають за економічне (державний капіталізм і соціалізм однаково погані, бо призводять до тиранії держави) і духовне життя, у

яке держава не повинна втручатися. У своїй найвідомішій праці "Панування неповноцінних" Е. Ю. Юнг заявляє про брак у Європі справжніх націй, окрім німців, організованих "землею, кров'ю і долею". "Ми стоїмо на порозі нового світу. У прийдешньому тисячолітті від німецького народу залежатиме, чи буде він творцем нової європейської імперії", - писав він [Терехов, 2012: 101-105]. Ця імперія з'явиться не внаслідок завоювань, а в результаті відновлення елементарних законів і цінностей: "на місце рівності прийде внутрішня цінність, на місце класової свідомості - справедливий соціальний устрій у корпоративному суспільстві, на місце механічних виборів - органічне виховання вождя, на місце бюрократичного примусу - внутрішня відповідальність істинного самоврядування, на місце масового безликого щастя - право суверенної особистості як частини народу" [Федосов, 2018: 149-156].

Однією з найбільш контраверсійних постатей у правоконсервативній філософії 20-30-х рр. ХХ ст. є А. Меллер ван ден Брук, у концепції якого поєднуються стихійний соціалізм із радикальним націоналізмом. Його творчість справила значний вплив на формування світогляду А. Гітлера і його найближчого оточення, хоча сам А. Меллер ван ден Брук критично ставився до фашизму й не сприймав його расистської доктрини. Ідеї філософа викладені у працях "Третій Райх", "Про право молодих народів", "Пруський стиль". Він, традиційно для діячів руху, є прихильником корпоративізму й німецького соціалізму, який "покликаний очистити духовну історію людства від лібералізму". У концепції А. Меллера ван ден Брука образ Третього Райху сягає корінням в хіліастичні містерії про прихід Третього царства - царства Духу Святого. Ця ідея має стати національним світоглядом німців. Третій Райх також уявлявся як синтез Священної Римської імперії та імперії Гоґенцоллернів. Фундаментом нової імперії має стати Пруссія з її "пруським стилем" - аскетизмом, стриманістю і строгістю [Меллер ван ден Брук, 2003].

У цьому контексті своєрідним є ставлення А. Меллера ван ден Брука до християнства: він уважає цю релігію такою, що не відповідає мисленню німців (особливо критичним є його ставлення до католицизму), і пропонує в процесі національної революції замінити її новою "релігією дійсності", яку потрібно створити у вигляді синтезу німецьких міфів і протестантизму.

Філософ також уводить поняття "молоді народи", до яких поряд із німцями (пруссакми) відносить росіян (СРСР) та американців. На противагу більшовицькому соціалізму й американському капіталізму, який отожднюється з цивілізацією, німці мають обрати свій особливий шлях (*Sonderweg*). Німеччина не належить до Заходу, вона - серединна земля. Захід - це греко-романський світ, який переживає часи присмерку, тому західні старі народи неспроможні до радикальних історичних змін, уважав А. Меллер ван ден Брук. У той же час він висловлює низку орієнталістських ідей, зокрема, про спільність історичної долі німців і слов'ян як "молодих народів" [Меллер ван ден Брук, 2003].

Тему створення нової "політичної релігії", яка мала виховувати дух колективізму серед німців на героїчних прикладах з минулого та перемогах німецької зброї, особливо розвивали представники правого крила "консервативної революції" (А. Боймлер, Е. Крік, Е. Берґман). Зокрема, Е. Крік рушієм історії проголошує Віру, але не в церковному тлумаченні - він закидає церкві апелювання до "одкровення, яке застигло в літерах" - у німецькій нації християнство набуває нового, юридич-

ного характеру. Е. Крик обумовлює історію расовими принципами: "Коли поклик Долі стає Вірою, дією і творчістю, расово визначений характер сприймає його, наділяє силу в плоть, визначає напрямок і створює ієрархію цінностей - це і є творчість. Тому будь-яка віра расово обумовлена, навіть якщо вона врешті-решт виходить не від раси, а від Бога. Раса накладає на неї свій відбиток, визначає спосіб перетворення природних процесів в історію" [Крик, 2004: 337-363].

Серед італійських "консервативних революціонерів" виділяють постать філософа-традиціоналіста і германофіла Ю. Еволи. Він симпатизував расовій теорії, підтримував тезу про вищість нордичної раси, але негативно ставився до біологізації, на яку страждала німецька расологія. Для Ю. Еволи біологічний чинник раси, "раса тіла", знаходиться на першому, нижчому рівні. Важливішими є інші рівні: "раса душі" і "раса духу". "Расу душі" визначають тип характеру і спосіб життя, "расу духу" - відносини людини з божественним, духовним світом. У книзі "Язичницький імперіалізм" періоду співпраці з "консервативними революціонерами" Ю. Евола виступає з критикою західної цивілізації через виродження імперської ідеї і "кастову деградацію" [Евола, 1994: 84-91]. Він вважає, що "всі проблеми спустилися до рівня господарських, промислових, чисто мілітарних, управлінських або, в кращому разі, емоційних факторів". "Кастову деградацію" Ю. Евола визначає так: "Повна соціальна залежність за відсутності справжніх вождів, організація, позбавлена будь-якого якісного начала - такий соціальний ідеал реалізується сьогодні за допомогою грубої, безособової, суто кількісної сили грошей". Філософ закликає повернутися до "чистих сил нордично-римської традиції".

У філософській традиції українського "організованого націоналізму" бачення історії близьке за змістом до традиції "консервативної революції": рушієм історичного процесу виступає нація, її поводителем стає ініціативна меншість, наділена шляхетністю, мужністю і мудрістю. Зокрема, Д. Донцов називає націю "однією з найгарніших еманцій волі до боротьби і боротьби за волю". Нація постає природною спільнотою, подібною до біологічного виду, і представники нації повинні послугувати у своїх діях інтересам нації. Д. Донцов критично ставиться до "націоналізму занепаду й провансальства" - попередніх течій в українському національному русі. На його переконання, українці мають здолати провінційність і відродитися як нація. Рушійною силою формування нації є воля до життя, влади й експансії. Історична доля України, частини західного світу, насильно відірваної від нього, у протистоянні євразійській деспотії, новітнім утіленням якої є Москва. Д. Донцов писав: "Час, у якому живемо, дуже нагадує нам XIV та XVIII століття нашої історії. Тоді одним із найважливіших політичних завдань Східної Європи було створення одного великого політичного комплексу між Балтикою і Чорним морем. Нині йдеться про створення одного колосального охоронного валу проти Росії від Північного до Середземного моря" [Донцов, 2012].

З думками Д. Донцова про вольове начало в історичному процесі перегауються ідеї Ю. Вассяна, Д. Мирона, В. Мартинця, Д. Паліїва, Є. Онацького. Для Ю. Вассяна історія є історією нації, організму, витвореного волею еліти. Та індивід не розчиняється в загальній волі нації, а реалізує свою особистість у спільному національному дусі, у творення якого він робить певний внесок і який відображається у ньому самому. Нація має дві проєкції - просторову і творчу. Друга проєк-

ція становить історичне поле буття нації. Таким чином, історичність приховується не у просторовій, а у вольовій сфері людини [Голянич, 2002: 72-81].

У свою чергу Д. Мирон говорить про націоналіста як новий тип українця, як про "людину обов'язку й ідеї, людину сильного характеру, людину чести й дисципліни, людину зусильної праці, боротьби й постійного чину за повноту життя, за силу й велич української нації". У його концепції нація - вищий ступінь розвитку народу, його ідейно-політичне оформлення й завершення, народ стає нацією, коли "витвориться у нього спільна воля й ідея творити власне життя, політично себе оформити, коли усвідомить собі своє історичне покликання" [Мирон-"Орлик" Д., 2017].

В. Мартинець доповнює "чинний націоналізм" Д. Донцова ідеями практичної орієнтованості, "бо сам інстинкт без розуму не вистарчає; він може бути "сліпим"... Він може вправді вистарчати звірятам, однак сам, хоч є необхідний, є не вистарчаючий для творення і керма рег excellence соціологічного твору, яким є держава". На думку В. Мартинця, перше завдання націоналістичної організації - самовиховання, формування шляхетних "нових людей", викорінення рабської психології, моралі жебраків, не здатних на героїчні вчинки. "Боронити чести нації можуть тільки ті, що мають почуття особистої чести, що ставлять особисту і національну честь понад матеріальні користи", - пише філософ. Найбільшою загрозою творенню майбутньої держави він вважає пасивність українців, тому робить наголос на активній дії, самореалізації, створенні умов для суб'єктивізації особи [Луцький, 2009].

В. Мартинець не сприймає расизм у трактуванні расової теорії, називає його "безплідною проблемою". Він зазначає: українська нація, що "лежить на перехресті між Європою й Азією, Північчю й Півднем, на терені постійних мандрівок народів і постійних змагань різних рас, є продуктом змішання різних кровних первнів, але тим не менше є вже усталений расовий тип українця". Серед його рис він називає повільність рухів і мислення, меланхолійність, м'якість, милосердність, гостинність, безпечність, мучеництво, якого більше за героїство, політичну пасивність і покір. Із цього В. Мартинець робить висновок, що українцям слід змінити національну вдачу - "потрібно нам хоч трохи "звірячості" й нападливості, щоб порахуватися з чужими напасниками й оборонитися при житті". Для нього приматом є нація, а не раса, тому допустимо етнічно-національна асиміляція чужинців - "уживаймо всіх за собою, що можуть якнайскоріше перемінити кожного з нас поокремо - "чистокровного" й мішанця - на хижаків, і всіх нас як нарід на нарід-хижака". В. Мартинець закликає порвати із сільською однобічністю, культурою "вишневих садків" і творити культуру міських "джунглів".

Д. Паліїв у своїй теорії "творчого націоналізму" робив акцент на солідаризмі як принципі єднання української нації. Солідарна нація під керівництвом єдиного Проводу здатна стати суб'єктом історичного процесу. Передумовою утворення української держави він уважав зовнішньополітичний чинник - міжнародний воєнний катаклізм, який "змете несправедливу Версальську систему гноблення поневоленних націй, наслідки якого матимуть для України вирішальне значення". Д. Паліїв допускав спільний інтерес українського націоналізму й Німеччини, але засуджував гітлерівську експансіоністську політику "розширення життєвого простору" [Науменко, 2011: 40].

Є. Онацький називає "хуторянство і провінціалізм"

головними ворогами українства, які слід перемогти. "Ось на який фронт ми мусимо скерувати цілу свою силу характеру, щоби збудити в нашому народові приспаний творчий дух, піднести його", - пише він. На його переконання, "ми не можемо миритись з накиненою нам "долею"... Ми мусимо витворити в душі своїй нову людину і - завжди активну, завжди молоду, завжди свідому своїх прав і обов'язків, - особливо обов'язків! Під кутом національного єднання - понад нашими партійними, ставними та провінціальними інтересами - повинна відбуватись ціла діяльність українського націоналіста" [Онацький, 1929].

Висновки

Порівняльний ідейно-концептуальний аналіз розвитку ідеї історії у філософській традиції "консервативної революції" та українського "організованого націоналізму" дозволив визначити спільні та відмінні риси цих напрямків. Спільним для них є примат нації над індивідуальним, постанови нації як рушія історичних змін, протест проти усталених цінностей старого світу, елітаризм та визнання особливої ролі особистості в історії, воля до влади як чинник суспільних перетворень.

Разом із тим, для "консервативної революції", носіями ідей якої були німці або германофіли, притаманні імперіалізм, домінування однієї раси (нації) над іншими, ідеалізація добуржуазного минулого. В українській традиції ключовою проблемою історії є постанови нації, яка впродовж століть була позбавлена власної державності, а, отже, самостійного унікального розвитку. Якщо для західної правоконсервативної філософії лідер або шляхетна меншість були тією силою, яка здатна стати на чолі вже існуючих націй, то в українській традиції йшлося про виховання такої національної еліти на нових принципах, для цього необхідні подолання хуторянства, провінціалізму, покірності, конформізму та колабораціонізму.

Західна правоконсервативна думка стає супроти лібералізму та інтернаціоналізму, який сповідувався соціалістичними течіями, українська - супроти тих течій у вітчизняній думці, "плебейсько-простацької філософії" (за визначенням Д. Донцова), які бачать історичне майбутнє нації в рамках культурної автономії або національної автономії разом із народами, визволеними від соціального гніту. Тобто не підтримують ідею самостійності й державності, пропонуючи замінити боротьбу вихованням; догматизм віри - розслаблюючим критицизмом; мораль сильних - етикою лагідних; твердість - м'якістю; націю - людськістю, а замість відстоювання своєї правди пропонують толерувати ворожу.

Таким чином, попри схожість базових підходів, два філософські напрямки роблять для себе різні висновки, що мотивується історичними умовами, в яких у міжвоєнний період знаходилися західноєвропейські і

східноєвропейські народи. Для останніх націоналізм є не ідеологією поневолення інших націй, а філософією звільнення та подальшого історичного розвитку своєї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голянич М. Проблема людини і нації в історіософській концепції Ю. Вассяна. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки*. 2002. Вип. 3. С. 72-81.
2. Горшенева И. Б. Отмар Шпанн как идеолог «консервативной революции»: 1918-1938 гг. URL: <http://www.dissercat.com/content/otmar-shpann-kak-ideolog-konservativnoi-revolutsii-1918-1938-gg#ixzz5LunNOASM> (дата звернення 11.04.2018).
3. Донцов Д. В обороні української цивілізації. *Вибрані твори у 10-ти т.* Т. 2. Упоряд., ред., автор передм. О. Баган. Дрогобич-Львів: ВФ "Відродження", 2012. URL: <http://dntsovnic.com.ua/dmytro-dontsov-vybrani-tvory-tom-2-kulturolohichnata-istoriosofska-esejistyka-1911-1939-rr-v-oboroni-ukrajinskojitsyvilizatsiji/> (дата звернення 13.05.2018).
4. Донцов Д. Українське провансальство. URL: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/Dontsov/Nacionalizm/UkrajinskeProvansalstvo.html> (дата звернення 13.05.2018).
5. Луцький О. І. МАРТИНЕЦЬ Володимир Євгенович. *Енциклопедія історії України*: Т. 6: Ла-Мі. Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2009. 790 с.: URL: http://www.history.org.ua/?termin=Martynets_V_E (дата звернення 13.05.2018).
6. Эвола Ю. Языческий империализм. Москва, 1994. 172 с.
7. Крик Е. Преодоление идеализма. Москва, 2004. 432 с.
8. Меллер ван ден Брук А. Третий Рейх. *Полис*. 2003. № 5. URL: <http://www.politstudies.ru/arch/authors/1008.htm> (дата звернення 06.05.2018).
9. Мирон-«Орлик» Д. Формування нового типу української людини. Правий сектор. Офіційний сайт. 2017. 13.09. URL: <https://pravyysektor.info/prosvitnyctvo/orientyry/formuvannynovogo-typu-ukrajinskoyi-lyudyny> (дата звернення 21.03.2018).
10. Mohler A. Die Konservative Revolution in Deutschland 1918-1932. Darmstadt, 1972. S. 130-138.
11. Терехов О. Э. Э. Ю. Юнг как идеолог «консервативной революции» в освещении германской историографии. *Вестник Кемеровского государственного университета*. 2012. № 3. С. 101-105.
12. Федосов Н. А. Эдгар Юлиус Юнг. Биография консервативного революционера. *Вестник Брянского государственного университета*. 2018. № 1. С. 149-156.
13. Юнгер Э. Рабочий. Господство и гештальт; Тотальная мобилизация; О боли. СПб. 2000. 539 с.
14. Науменко К. Є. Паліїв Дмитро. *Енциклопедія історії України*: Т. 8: Па-Прик. Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2011. С. 40.
15. Онацький Є. Фашизм і ми. 1929. *Особистий сайт д. і. н. Павла Гай-Нижника*. URL: <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1929.fashizm...php> (дата звернення 21.04.2018).

Omelchenko Yurii,

*Candidate of Sciences in Philosophy, Associate Professor,
Borys Grinchenko Kyiv University*

THE IDEA OF HISTORY IN THE RIGHT-CONSERVATIVE PHILOSOPHY IN THE 1920's AND 1930's

This article is devoted to the analysis of the historiosophical concepts of the "conservative revolution" in the 1920's and 1930's and the related theories which are united with the right-wing conservative worldview. The topicality of this article is to find out common and distinctive features in understanding the idea of history in the West European tradition, in particular, German, and Ukrainian ones. The purpose of this study is to conduct a comparative,

СХІД № 3 (155) травень-червень 2018 р.

ideological and conceptual analysis of the development of history concept in the philosophical tradition of the "conservative revolution" and Ukrainian "organized nationalism". This study identifies the common and distinctive features of these phenomena. Common features for both of them include the nation primacy over the individual, the rise of the nation as a driving force of historical changes, the protest against the established values of the old world, elitism and recognition of individual's special role in history, the will to power as a factor of social changes.

Key differences. In western right-wing philosophy, the leader or noble minority was that kind of force who could lead already existing nations; at the same time, the Ukrainian tradition was about educating the national elite on new principles. That required overcoming the village, provincialism way of world perception as well as "plebeian philosophy", obedience, conformism, and collaboration. Thus, despite the similarity of basic approaches, this two philosophical ideologies came to different conclusions that based on historical conditions in which the West European and East European people lived. For them (East European people) nationalism is not the ideology of enslavement of other nations, but the philosophy of liberation and further historical development of the nation.

Key words: "conservative revolution"; "organized nationalism"; nation; history; will; historical destiny; charismatic leader; creative minority.

REFERENCES

1. Golanich, M. 2002. The Problem of Man and the Nation in the Historiosophical Conception of Y. Vassian. *Bulletin of the Precarpathian University. Philosophical and psychological sciences*. 2002. 3. pp. 72-81.
2. Gorsheneva, I.V. 2008. *Otmar Shpann as an ideologue of the «conservative revolution»: 1918-1938*. Candidate of Sciences in History, Woronesch. URL: <http://www.dissercat.com/content/otmar-shpann-kak-ideolog-konservativnoi-revolutsii-1918-1938-gg#ixzz5LunNOASM> (Accessed 11.04.2018).
3. Dontsov, D. 2012. In the defense of Ukrainian civilization. *Selected Works in 10 vol. T.2: Selected Works*. Drohobych-Lviv: VF «Revival». URL: <http://dontsov-nic.com.ua/dmytro-dontsov-vybrani-tvory-tom-2-kulturolohichna-ta-istoriosofska-esejistyka-1911-1939-rr-v-oboroni-ukrajinskoji-tsyvilizatsiji/> (Accessed: 13.05.2018).
4. Dontsov, D. 1966. *Ukrainian Provansalianizm*. In: *Nationalizm*. URL: <http://www.myslenedrevo.com.ua/en/Publ/Dontsov/Nacionalizm/UkrajinskeProvansalstvo.html> (Accessed 13.05.2018).
5. Lutsky, O.I. 2009. MARTINETES Volodymyr Yevgenovych. *Encyclopedia of Ukrainian History*: Vol. 6. Kyiv: *Naukova dumka Publishing*. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Martynets_V_E (application date, May 13, 2018)
6. Evola, Y. 1994. Pagan imperialism. Moscow. 172 p.
7. Kriek, E. 2004. Overcoming idealism. Moscow. 432 pp.
8. Moeller van den Bruck, A. 2003. Third Reichю Polis. № 5 URL: <http://www.politstudies.ru/arch/authors/1008.htm> (дата звернення 06.05.2018).
9. Miron-Orlyk, D. *Formation of a new type of Ukrainian man*. URL: <https://pravyysektor.info/prosvitnyctvo/oriyentyry/formuvannya-novogo-typu-ukrayinskoyi-lyudyny> (Accessed: 21.03.2018).
10. Mohler, A. The Conservative Revolution in Germany 1918-1932. Darmstadt, 1972. pp. 130-138.
11. Terekhov, O.E. 2012. E. Y. Jung as the ideologist of the «conservative revolution» in covering German historiography. *Bulletin of the Kemerovo State University*. No. 3: 101-105.
12. Fedosov, N.A. 2018. Edgar Julius Jung. Biography of a conservative revolutionary. *Bulletin of Bryansk State University*. №1: 149-156.
13. Junger, E. 2000. *The worker. Domination and gestalt; Total mobilization; About the pain*. St. Petersburg. 539 p.
14. Naumenko, K. E. 2011. PALIEV Dmitry. *Encyclopedia of Ukrainian History*: Vol. 8. Kyiv: *Naukova dumka Publishing*. P. 40.
15. Onatsky, E. 1929. Fascism and we. *Personal Website Dr. Sci. Pavel Guy-Nizhnik*. URL: <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1929.fashizm...php> (application date 21.04.2018).

© Omelchenko Yurii

Надійшла до редакції 25.05.2018